

ДО 95-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА М.І. ГАСИКА

1929–2021

Михайло Іванович Гасик народився 30 червня 1929 р. в с. Семенівка Половиського району Запорізької області. У 1954 р. закінчив Дніпропетровський металургійний інститут (нині — Український державний університет науки і технологій — УДУНТ) і все подальше його життя, наукова та педагогічна діяльність були пов'язані з цим закладом вищої освіти.

Наукова діяльність М.І. Гасика почалася з проведення досліджень на заводі «Дніпроспецсталь», Запорізькому та Нікопольському заводах феросплавів, Запорізькому алюмінієвому і абразивному комбінатах та ін. Багатопланові теоретичні розробки й практичні дослідження, а також роботи з освоєння нових електрометалургійних технологій були узагальнені в кандидатській (1961 р.) та докторській (1969 р.) дисертаціях.

М.І. Гасик — видатний вчений в галузі електрометалургії сталі і феросплавів, електротермії кольорових металів та неорганічних матеріалів. Ним виконано фундаментальні дослідження з фізичної хімії високотемпературних процесів у металевих та оксидних системах на базі марганцю, хрому, кремнію, алюмінію, розроблені ефективні технології рафінування феросплавів у вакуумі, виплавки спеціальних сталей для атомної енергетики, нафтогазової

галузі, транспортного машинобудування.

Під керівництвом М.І. Гасика підготовлені 62 кандидата і 14 докторів технічних наук в галузі електрометалургії феросплавів, сталі та сплавів кольорових металів, електротермії.

Особисто і в співавторстві М.І. Гасиком опубліковано більш ніж 500 наукових робіт, серед них 28 монографій та 8 підручників. Монографія «Марганець» (1977 р.) відзначена премією ім. Є.О. Патона Президії НАН України. В 1997 р. у США опублікована монографія «Металургія хрому», в якій автори Гасик М.І. і Лякішев М.П. узагальнили результати своїх багаторічних досліджень з металургії хрому та його сплавів. Високу оцінку Президії НАН України отримали монографії «Електрометалургія феросиліцію» (видана в Україні та в Китаї і здобула премію ім. З.І. Некрасова, 2012 р.), «Електротермія кремнію» (премія ім. М.М. Доброхотова, 2013 р.). У складі престижного колективу М.І. Гасик був членом редакційної колегії та співавтором Енциклопедичного словника з металургії у 2-х томах (2000 р.). У творчій співпраці з вченими республіки Казахстан видана монографія «Хром Казахстану».

За участі М.І. Гасика міжнародним авторським колективом вчених і спеціалістів феросплавної промисловості України, Фінляндії, Норвегії, Південної Африки, Ісландії опубліковано у Великобританії (Оксфорд) книгу «Handbook of Ferroalloys. Theory and Technology» (Edited by Michael M. Gasik, 2013).

Книга «Теорія і технологія виробництва феросплавів» (автори М.І. Гасик, М.П. Лякішев, Б.І. Ємлін, 1988 р.) затверджена Міністерствами освіти України та РФ як підручник для студентів вищих навчальних закладів, що навчаються за спеціальністю «Металургія чорних металів». Цей підручник перекладено та видано у Китаї. Підручник «Фізикохімія та технологія електроферосплавів» (М.І. Гасик, М.П. Лякішев, 2005 р.) затверджено Міністерствами освіти і науки України та РФ для студентів металургійного напрямку.

Вагомим внеском в реєстр навчальної літератури для бакалаврів, магістрів, аспірантів є навчальний посібник «Металургія феросплавів» Лякішева М.П., Гасика М.І., Дашевського В.Я., який видано у трьох частинах.

Видавництвом «Springer» (Швейцарія) у 2020 році видано книгу «Ferroalloys» обсягом 530 сторінок (Гасик М.І., Дашевський В.Я., Біжанов А.М.), де систематизовано як базові аспекти теорії виробництва феросплавів, так і практика технології феросплавів з кремнієм, марганцем, хромом, молібденом, ванадієм, титаном, ніобієм, цирконієм, алюмінієм, лужноземельними та рідкоземельними металами, бором, нікелем, кобальтом, фосфором, селеном і телуrom (включаючи характеристики шихтових матеріалів і технологічні параметри процесів). Розглянуто технології виробництва електродів і пічного обладнання для феросплавної промисловості, а також питання переробки відходів і методи вирішення екологічних проблем сучасного виробництва феросплавів.

М.І. Гасик організував проведення українських і міжнародних конференцій з проблем теорії та технології електрометалургії сталі, феросплавів, неорганічних матеріалів, у співавторстві репрезентував доповіді на Міжнародні конгреси з феросплавів, приймав активну участь в роботі конгресу INFACON.

Першість і новизна розробок М.І. Гасика захищені більш ніж 250 авторськими свідоцтвами СРСР, патентами України, Росії, США, Великобританії, Японії, Франції та інших держав. Його роботи, виконані

у співпраці з іншими, відзначені трьома Державними преміями України за: розробку і впровадження технологічної схеми та пощабельних процесів виробництва електротермічного силуміну для ливарних виробів широкого призначення (1997 р.); електрометалургійний марганцевий комплекс України: наукові і проектно-конструкторські розробки, освоєння унікальних електропечей, запровадження нових енерго- та ресурсощадних технологій виробництва феросплавів, підвищення конкурентоспроможності продукції та вирішення екологічних завдань (1998 р.); інвестиційний металургійний комплекс інноваційних технологій виробництва сталі та суцільнокатаних коліс, які забезпечують їхню високу конкурентоспроможність на міжнародних ринках транспортного металу (2014 р.), та премією Ради Міністрів СРСР «За технічне переоснащення виробництва марганцевих феросплавів разом із впровадженням печей великої потужності» (1990 р.).

За значний внесок у розвиток теорії і технології металургійного виробництва й підготовку наукових працівників вищої кваліфікації та інженерно-технічного кадрового потенціалу Придніпров'я М.І. Гасик нагороджений орденом «За заслуги III ступеня», Почесними грамотами Президії Верховної Ради СРСР (1997 р.), Верховної Ради України (2010 р.).

Президія Академії Наук Вищої Школи України нагородила М.І. Гасика премією Ярослава Мудрого за високі досягнення в галузі науки та техніки (2002 р.).

Гасик М.І. отримав статус Лауреата регіонального конкурсу «Світочі Придніпров'я» у номінації «Кращий діяч науки Придніпров'я» (2012 р.).

Як завідувач кафедри електрометалургії НМетАУ Гасик М.І. вніс багато новацій у сферу педагогічної роботи. З його ініціативи в ДМетІ (тепер УДУНТ) у 1976 р. був створений електрометалургійний факультет, яким він керував протягом 12 років. Він активно брав участь у розробці навчально-методичних програм, був членом ради з ліцензування та акредитації закладів вищої освіти гірничо-металургійного спрямування.

Михайло Іванович зробив чималий внесок у підготовку й атестацію інженерних та наукових кадрів, як член низки спеціалізованих рад з захисту дисертацій, а також експертних рад ВАК СРСР і ДАК України в різні проміжки часу, член секції металургії Державного Комітету з призначення Ленінських та Державних премій СРСР, член Комітету України з призначення Державних премій в галузі науки та техніки. Протягом тривалого часу був заступником голови Придніпровського наукового центру НАН України.

Різноманітною була науково-суспільна діяльність М.І. Гасика в організації роботи науково-технічних конференцій; в науково-технічній раді з виробництва феросплавів у Міжнародній спілці металургів; був членом редколегій науково-технічних часописів «Современная электрометаллургия» (з 2019 р. — «Сучасна електрометалургія»), «Сталь», «Электрометаллургия», «Металлургическая и горнорудная промышленность», «Теория и практика металлургии», «Экология промышленности».

Протягом багатьох років М.І. Гасик співпрацював з колективами вчених «УкрНДІспецсталі», ІЕЗ ім. Є.О. Патона, ІЧМ ім. З.І. Некрасова, інституту металургії УрВ РАН, ІМет ім. А.А. Байкова РАН, професорсько-викладацькими колективами МІСІС, Хіміко-металургійним інститутом ім. Ж. Абишева республіки Казахстан (є Почесним професором цього інституту).

Відмінною рисою М.І. Гасика, безперечно, було прагнення до новаторських вдосконалень технологій, здатність до дієвих запроваджень у промисловість з вагомими економічними результатами.

Лаконічна довідка-характеристика Гасика М.І. як вченого міститься у тритомному українському енциклопедичному словнику (1986 р.).

М.І. Гасику присвоєні звання Почесного професора Металургійної академії та звання Почесного громадянина міста Пологи Запорізької області (2002 р.).

Під час відзначення (2019 р.) 120-річчя започаткування металургійної та гірничої науки України Михайла Івановича вшанували як одного з поважних вчених, здатних утримувати позиції української гірничо-металургійної науки на світовому рівні.

Протягом життя М.І. Гасика всіма було визнано його широку обізнаність, глибокі знання з різних проблем та чудові людські риси: порядність, доброзичливість.

Науковий спадок Гасика М.І. уособився в численних учнях, які реалізують його задуми безпосередньо на головних підприємствах електросталеплавильного, феросплавного, абразивного, вуглеграфітового виробництв України та за кордоном. Його наукові праці і в майбутньому будуть джерелом для розробок нових ідей заради України.

Гасик Михайло Іванович — людина, вчений — буде жити у добрій пам'яті та серцях його учнів, вчених, колег, друзів, рідних.

*Проректор з наукової роботи УДУНТ,
завідувач кафедри електрометалургії ім. М.І. Гасика,
д.т.н., проф. Ю. Пройдак*